

Ανοιχτό το μέτωπο ενάντια στην αξιολόγηση στην εκπαίδευση

Γράφει η ΑΛΙΚΗ ΛΑΣΠΙΔΟΥ*

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών θεσμοθετήθηκε με την ίδρυση του ελληνικού κράτους το 1830. Καθιερώθηκε ο θεσμός του επιθεωρητή, ο οποίος καταργήθηκε μετά από περίπου 150 χρόνια στον απόηχο της Μεταπολίτευσης, το 1982, από την τότε κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, κάτω από την πίεση ενός ισχυρού εκπαιδευτικού κινήματος που απαιτούσε μέτρα εκδημοκρατισμού της εκπαίδευσης. Έκτοτε, η ίδια κυβέρνηση αλλά και οι άλλες που ακολούθησαν, επιδιώκουν να νομοθετήσουν ένα νέο πλαίσιο για την αξιολόγηση με διαφορετικό περιεχόμενο, πιο αυστηρό, πιο τεχνοκρατικό.

Ωστόσο, η εφόρμηση έγινε την περίοδο των μνημονίων, επί υπουργίας Α. Διαμαντοπούλου. Από το 2010 εκδίδονται εγκύκλιοι, υπουργικές αποφάσεις και ψηφίζονται νόμοι – με σχετικές διατάξεις –, όπως ο 3848/2010, ο 3966/2011 και ο 4142/2013, με τα οποία ορίζεται νέο πλαίσιο – σκοποί και διαδικασία – για την αξιολόγηση των σχολικών μονάδων, προβλέπεται εξωτερική αξιολόγηση για τα Πρότυπα Πειραματικά Σχολεία, θεσμοθετούνται νέοι σχετικοί φορείς, όπως το Παρατηρητήριο της Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Έργου, η Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, ορίζεται η

συγκρότηση ανά διεύθυνση επιτροπών για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των σχολικών μονάδων κ.ά. Το αποκορύφωμα όλων αυτών ήταν η έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος 152 τον Νοέμβριο του 2013 για την «αξιολόγηση των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης», το οποίο όριζε τις κατηγορίες, τα κριτήρια και τους συντελεστές βαρύτητάς τους για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών.

Οι μαχητικές κινητοποιήσεις των εκπαιδευτικών τη χρονιά 2013-14 εμπόδισαν την εφαρμογή του. Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ που ακολούθησε προχώρησε το 2015 σε «πάγωμα» του νομοθετικού πλαισίου για την αξιολόγηση, για να επανέλθει στο τέλος της θητείας της στην αξιολόγηση σχολικής μονάδας και των διευθυντών, στα πλαίσια και των δεσμεύσεων του 3ου μνημονίου.

Με την επανεκλογή της τον Ιούλιο του 2019, η ΝΔ επανέφερε επιθετικά τη συζήτηση για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ψηφίζοντας τελικά τον νόμο 4823/2021 «Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις». Ο νόμος αυτός εντάσσεται στη στρατηγική της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης της ελληνικής εκπαίδευσης που προσπαθούν να επιβάλουν οι κυβερνήσεις τα τελευταία τουλάχιστον 30 χρόνια σε απόλυτη συμφωνία με τις κατευθύνσεις των υπερεθνικών οργανισμών – ΕΕ, ΟΟΣΑ, Παγκόσμια Τράπεζα. Η

στρατηγική αυτή είναι βασικά ταυτόσημη με τη μείωση του κοινωνικού χαρακτήρα του κράτους, επομένως τη μείωση της κρατικής χρηματοδότησης για την παιδεία αλλά και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του κεφαλαίου μέσω της εκπαίδευσης.

Αυτή η νομοθετική πρωτοβουλία της ΝΔ πλαισιώνεται από τη γενικότερη επίθεσή της τόσο στα μορφωτικά δικαιώματα των μαθητών αλλά και στα εργασιακά δικαιώματα και τις κατακτήσεις του εκπαιδευτικού κινήματος. Η κατάργηση του πανεπιστημιακού ασύλου, η ίδρυση της πανεπιστημιακής αστυνομίας, η αναίρεση της υποχρεωτικότητας της δίχρονης προσχολικής αγωγής, η αναγνώριση των πτυχίων των κολεγίων ως ισότιμων με αυτά των ΑΕΙ, η υποβάθμιση της επαγγελματικής και γενικής εκπαίδευσης με την προσήλωση στις επιμέρους και αποσπασματικές δεξιότητες, η επιβολή της τηλεκαπαιδευσης σαν ισότιμης με το μάθημα στη σχολική τάξη, ο νέος τρόπος εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με την Ελάχιστη Βάση Εισαγωγής και την Τράπεζα Θεμάτων είναι μερικά από τα βασικά σημεία που συνθέτουν το μωσαϊκό της αντιδραστικής –νεοφιλελεύθερης και νεοσυντηρητικής– εκπαιδευτικής πολιτικής της τωρινής κυβέρνησης.

Ο νόμος της ΝΔ για την αξιολόγηση υπηρετεί το αδιάσπαστο δίπολο «αγορά και κρατικός αυταρχισμός». Προδιαγράφει τη λειτουργία των σχολείων ως επιχειρήσεων που πρέπει να θέτουν στόχους, να αναλαμβάνουν την ευθύνη για την υλοποίησή τους και να παρουσιάζουν μετρήσιμα αποτελέσματα, εμποδίζοντας παράλληλα κάθε πρωτοβουλία υπέρ των μορφωτικών και εργασιακών δικαιωμάτων. Ταυτόχρονα, δομεί ένα αυταρχικό γραφειοκρατικό πλαίσιο που εγκαθιδρύει ένα μόνιμο καθεστώς φόβου, ανασφάλειας και χειραγωγής, εξοβελίζοντας, έτσι, κάθε παιδαγωγική ελευθερία.

Λίγο πιο αναλυτικά, με την αξιολόγηση επιχειρείται πρωταρχικά η διαρκής επιτήρηση, ο έλεγχος και η πειθάρχηση στους στόχους του αστικού σχολείου μέσω ενός νέου πολυδαίδαλου και ιεραρχικού πλέγματος διοικητικών δομών και ρόλων, το

εύρος των οποίων φτάνει μέχρι και μέσα στα σχολεία. Αξιοσημείωτο είναι ότι για πρώτη φορά μέσα από αυτή την ιεραρχία επιτήρησης ενοποιείται ο παιδαγωγικός και ο διοικητικός έλεγχος, που μέχρι πρότινος υλοποιούνταν από σχολικούς συμβούλους και διευθυντές σχολείου αντίστοιχα.

Επίσης, επιδιώκεται να καθιερωθεί η μετρησιμότητα σε κάθε πτυχή της σχολικής πραγματικότητας. Για την αξιολόγηση των στελεχών υιοθετείται μια εκατοντάβαθμη κλίμακα. Για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ορίζονται τέσσερις αξιολογικοί χαρακτηρισμοί ενώ πρέπει να τονιστεί ότι στην αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου θα παίζει ρόλο και η επίδοση των μαθητών σε κεντρικές –τύπου PISA– εξετάσεις. Με βάση και τη διεθνή εμπειρία, η εμμονή με τη μετρησιμότητα της διδακτικής διαδικασίας και του αποτελέσματος συνδέεται με την επιδίωξη για κατάταξη των σχολείων που έχει αυτονόητα και οικονομικές συνέπειες.

Ακόμη, βασική παράμετρος του νόμου είναι η μετακύλιση ευθυνών στους εκπαιδευτικούς για τα προβλήματα των σχολείων. Οι εκπαιδευτικοί καθίστανται υπεύθυνοι για μια σειρά από ζητήματα, από την υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου και την εξεύρεση ιδιωτικών πηγών χρηματοδότησης, την οργάνωση ενδοσχολικών επιμορφώσεων, έως το πρόβλημα της σχολικής διαρροής.

Μέχρι σήμερα οι προσπάθειες αυτές αναχαιτίστηκαν χάρη στη σθεναρή αντίσταση των εκπαιδευτικών που καθυστέρησαν ή και ανέτρεψαν πλευρές του σχεδιασμού των αστικών κυβερνήσεων για την καπιταλιστική αναδιάρθρωση του σχολείου, μια μετάλλαξη που απειλεί το μαζικό σχολείο και το δικαίωμα πρόσβασης σε αυτό. «Τα σχολεία δεν θέλουν αξιολογητές / Θέλουσε δασκάλους και καθηγητές!» είναι ένα από τα πιο γνωστά συνθήματα που ακούγονται στις διαδηλώσεις ενάντια στην αξιολόγηση στην εκπαίδευση και συμπυκνώνει όχι μόνο την έντονη αντίδραση των εκπαιδευτικών αλλά και τους λόγους γι' αυτήν τη στάση. Εμβληματική παραμένει η καθολική συμμετοχή στην απεργία-αποχή το φθι-

νόπωρο του 2020 που προκάλεσε απανωτές δικαστικές παρεμβάσεις με βάση τον αντισυνδικαλιστικό νόμο Χατζηδάκη, ενώ η 24ωρη απεργία στις 11/10/2020 είχε ρεκόρ δεκαετίας στη συμμετοχή. Παρά τις υπονομευτικές προσπάθειες του κυβερνητικού συνδικαλισμού και τα πολιτικά όρια της κοινοβουλευτικής Αριστεράς που υποτιμά τη νικηφόρα δυναμική των συλλογικών αγώνων, το μέτωπο ενάντια στην αξιολόγηση παραμένει ανοιχτό, με το βάρος της κινητοποίησης να πέφτει σήμερα στα πρωτοβάθμια σωματεία των εκπαιδευτικών.

Η πολεμική στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στην αξιολόγηση δεν εκπορεύεται από προσωπικές σκοπιμότητες, ούτε από μια συντεχνιακή λογική. Όσοι ζουν το σχολείο έχουν επίγνωση ότι η αξιολόγηση δεν πρόκειται να είναι μια διαδικασία επαγγελματικής βελτίωσης και επίλυσης των χρόνιων προβλημάτων της εκπαίδευσης, όπως ευαγγελίζεται η κυβέρνηση. Έχουν την πικρή κοινωνική πείρα από τον ιδιωτικό τομέα ότι η «θετική» αξιολόγηση δεν σώζει κανέναν ούτε από την εργοδοτική αυθαιρεσία ούτε από τις χαμηλές αμοιβές ούτε από την απόλυση. Έχουν, επίσης, τη διεθνή εμπειρία που λέει ότι αξιολόγηση εκπαιδευτικών σημαίνει πιο υποβαθμισμένο σχολείο για τα παιδιά

των φτωχότερων κοινωνικών τάξεων και ομάδων.

Σαφώς, ειδικά οι παλιότερες γενιές αλλά και οι νεότερες μέσα από τη συλλογική ιστορική μνήμη, θυμούνται τι ίσχυε πριν την κατάργηση του θεσμού του επιθεωρητή. Αξιολόγηση σήμαινε σκληρός κομματικός και πολιτικός έλεγχος του εκπαιδευτικού, μισθολογική καθήλωση, εμπόδια στις μεταθέσεις και την υπηρεσιακή εξέλιξη και άλλες κυρώσεις.

Τέλος, πρέπει να διασαφηνιστεί ότι η συζήτηση για μια «άλλη αξιολόγηση» με διαφορετικούς όρους και προϋποθέσεις αποτελεί γαγίδα. Στην ουσία πρόκειται για ένα σύνθημα χωρίς περιεχόμενο που λειτουργεί καθουσακαστικά ώστε η εκπαιδευτική κοινότητα και η κοινωνία να συναινέσει στη θεσμοθέτηση συστημάτων αξιολόγησης. Η πράξη, όμως, έχει αποδείξει ότι κανείς, ούτε οι κυβερνήσεις, η ΕΕ, ο ΟΟΣΑ, οι οργανικοί διανοούμενοι του αστικού κόσμου, ούτε ο κυβερνητικός συνδικαλισμός δεν μπήκαν στον κόπο ποτέ να περιγράψουν μια «άλλη» αξιολόγηση, «μη τιμωρητική» κ.ο.κ. Η μάχη κατά της αξιολόγησης συνολικά είναι αναπόσπαστο κομμάτι του ευρύτερου αγώνα για ένα καλύτερο σχολείο για τις μορφωτικές ανάγκες όλων των παιδιών καθώς και για τα εργασιακά δικαιώματα των εκπαιδευτικών. **Τ**